EXCLUSIEF: achter de schermen van de

GRIJZE PLUNJES

Wil je een heel leven gelukkig zijn, word dan tuinier, luidt het gezegde. Dat is makkelijk gezegd, maar minder makkelijk gedaan, zeker als je gedetineerde bent en je leven zich afspeelt tussen vier gevangenismuren. Toch gaven ze het een kans in de penitentiaire inrichting van Wortel: gedetineerden mogen er sinds kort hun groene vingers laten zien in wat een van de eerste gevangenis-moestuinen van België is. Wij kregen een unieke blik achter de schermen. “Even alles uit het verleden vergeten, en iets positiefs doen groeien. Dat doet zo’n deugd.”

TEKST: ANNELIES ROOSE, FOTO’S: GEERT VAN DE VELDE

“Wanneer komt die haan er eigenlijk? De kippen moeten het al weken zonder mannetje doen. Wij moeten het ook zonder ons *vrouwtje* stellen, maar wij hebben wel iets verkeerds gedaan. Die arme dieren zijn onschuldig.”

We staan aan het kippenhok van de moestuin van de gevangenis van het Kempense Wortel. Het is woensdag kort na de middag, en vijf gedetineerden tussen 25 en 46 jaar oud hebben er verzamelen geblazen om samen in de tuin te werken. De jongste gooit zijn opmerking in de groep, in een poging zichzelf een houding te geven. Hij heeft het er moeilijk mee dat een journalist en fotograaf komen toekijken. Rechtstreeks vragen beantwoorden, weigert hij. En vooral het fototoestel schrikt hem af. Hij is bang dat we hem stiekem zullen fotograferen en zijn gezicht herkenbaar zullen publiceren. “Waarom zou ik jullie vertrouwen?”, snauwde hij toen we aankwamen. “Alle journalisten zijn racisten.”

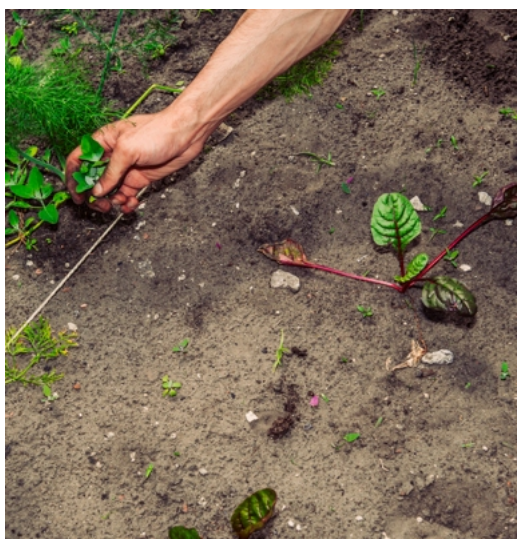

■ Werken in de tuin heeft ook een therapeutisch effect.

Frans De Bie (62), vrijwilliger bij CAW De Kempen (*Centrum Algemeen Welzijnswerk, dat deskundige hulpverlening biedt aan mensen die in de problemen zitten, onder wie daklozen, mishandelde vrouwen, slachtoffers van partnergeweld, personen met schulden en dus ook gedetineerden*), doorbreekt de ongemakkelijke stilte en verdeelt de taken. Een van de mannen krijgt een gieter om alles water te geven, drie mogen onkruid wieden, de laatste gaat sla oogsten.

Zonder Frans De Bie was er in Wortel nooit een gevangenismoestuin geweest. Het idee om ermee te beginnen ontstond twee jaar geleden, toen de directie hoorde van gelijkaardige plannen in andere gevangenissen en na contacten met Terra-Therapeutica, een vzw gespecialiseerd in tuintherapie. Maar het was pas toen Frans afgelopen januari toehapte om coördinator van de tuin te worden, dat alles echt van de grond kwam. “Tegen september staat de tuin vol”, beloofde hij.

Dat het team goed op schema zit, mag duidelijk zijn. Op een oppervlakte van zo’n 200 vierkante meter staan zowel groenten, kruiden als bloemen. We zien bonen, tomaten, rode biet en warmoes, we ruiken munt en rozemarijn, en ook de knoflook, venkel en zonnebloemen doen het goed. En dan zijn er nog de pronkstukken: een sla- en tomatenserre, een compostbak en een kippenhok. Allemaal zijn ze door de gevangenen zelf ineengezet.

Metaaldetector

Afgaand op de veiligheidsmaatregelen die we moesten ondergaan toen we de inrichting betraden, gingen we ervan uit dat een tuin met gedetineerden ook streng beveiligd zou zijn. Maar de beveiliging is vrij beperkt. En de gedetineerden krijgen naast gieters en emmers ook scherpe voorwerpen in handen, zoals een schoffel. Er is niet eens een penitentiair bewakingsassistent om een oogje in het zeil te houden.

“Ik begrijp dat dit vreemd en zelfs gevaarlijk overkomt”, zegt Steven Van Campfort, die de hulp- en dienstverlening coördineert. “Maar wees gerust: we weten wat we doen. Dat slechts vijf *mannen* in de moestuin werken in een gevangenis met een capaciteit voor 301 gedetineerden, mag weinig lijken, maar het is geen